โครงการสมุนไพรรักษ์น้ำ

การสร้างชุมชนต้นแบบเพื่อพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมการรักษาแหล่งต้นน้ำ

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเทพภูเงิน บ้านเทพภูเงิน ตำบลน้ำโสม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ เสด็จพระราชดำเนินทรงงานในโรงเรียนเป็นครั้งที่

ที่มาของโครงการ

จากการประชุมคณะกรรมการมูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ประธานคณะกรรมการ ทรงพระราชดำรัสว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเทพภูเงิน อำเภอน้ำโสม จังอุดรธานี มีความต้องการน้ำสะอาดที่ใช้ในการบริโภค แหล่งน้ำมีการปนเปื้อนของสารเคมีกำจัดวัชพืช สารปราบศัตรูพืชและสารโลหะหนักจากสวนยางพารา มูลนิธิ ฯ ควรประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนด้านการจัดการน้ำบริโภคให้แก่โรงเรียนต่อไป ดังนั้นมูลนิธิ ฯ และศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ จึงสนองพระราชดำริ ฯ จัดทำโครงการสมุนไพรรักษ์น้ำ Herb for Healthy Water ในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึง วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยได้รับงบประมาณจำนวน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท จากการทูลเกล้าฯ ถวายโดย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณการเกษตร (ธ.ก.ส.)

ผลกระทบ/ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการ ฯ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. **ด้านเศรษฐกิจ** สมาชิกสามารถสร้างรายได้จากการขายสมุนไพรขมิ้นชัน และสินค้าแปรรูปสมุนไพรท้องถิ่น เช่น ลูกประคบสมุนไพร ขมิ้นชันอบแห้ง ขมิ้นชันบด ยาหม่อง สบู่สมุนไพร เป็นต้น ไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี และสามารถลดรายจ่ายจากการซื้อสารเคมีต่าง ๆ มาใช้ในการเกษตรไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี

๒. **ด้านสังคม** เกิดการรวมกลุ่มสมาชิกร่วมภายในชุมชน เกิดปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเครือข่าย มีการตัดสินใจร่วมกันโดยยึดหลักเหตุผลและคุณธรรม ทำกิจกรรมร่วมกันได้ผลลัพธ์เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน ๒ กลุ่ม ส่วนกลุ่มนักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ ในระบบการศึกษาผ่านโครงงานวิทยาศาสตร์ กระบวนการทำเกษตรแบบปลอดภัย นักเรียนมีการลงปฏิบัติจริงในแปลงเกษตรของโรงเรียนและแปลงเกษตรต้นน้ำ นักเรียนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในครอบครัวและในชีวิตประจำวันได้อย่างประสิทธิภาพ

๓. **ด้านสิ่งแวดล้อม** คนในชุมชนตระหนักเห็นคุณค่าของแหล่งน้ำใช้อุปโภคบริโภค ร่วมกลุ่มกันรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในชุมชน เกิดกิจกรรมการปลูกจิตสำนึก และมองเห็นคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศแหล่งต้นน้ำของชุมชนบ้านเทพภูเงิน และชุมชนใกล้เคียงร่วมกันทำเกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๑๕ คน จำนวนพื้นที่ไม่น้อยกว่ ๔๐-๕๐ ไร่ ส่งผลให้ลดการบุกรุกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ปลูกยางพารา

๔. **ด้านวัฒนธรรม** เกิดการสร้างวัฒนธรรมของกลุ่มด้วยการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ชุมชนและในโรงเรียน สร้างกระบวนการเรียนรู้ลดการใช้สารเคมีในสวนยางพาราแปลงเกษตร หันมาทำเกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย

การประชุมวางแผนแบบบูรณาการ

ลงพื้นที่เยี่ยมชมแปลงปลูกสมุนไพรขมิ้นชัน กลุ่มสมุนไพรรักษ์น้ำ

โครงการวิทยาศาสตร์ ระบบกรองน้ำ

โครงการวิทยาศาสตร์ น้ำยาล้างจา

โครงการวิทยาศาสตร์ น้ำยาฆ่าเชื้อ (ถูพื้น/ล้างห้องน้ำ

โครงการวิทยาศาสตร์ สบู่สมุนไพร

การรณรงค์ลดการใช้สารเคมี

การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปสมุนไพร

ขมิ้นชัน การแปรรูปขมิ้นชันอบแห้ง

ผลิตภัณฑ์แปรรูปสมุนไพร

การแปรรูปสมุนไพรลูกประคบ

แปลงปลูกสมุนไพรขมิ้นชัน

แผนในอนาคต

จากผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการฯ เกิดผลกระทบอย่างชัดเจนต่อชุมชนบ้านเทพภูเงิน และชุมชนใกล้เคียง ตลอดจนนักเรียนและครูของโรงเรียน ตชด.บ้านเทพภูเงิน ชุมชนได้ต่อยอดและขยายผลการดำเนินงานของโครงการ ฯ เพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ให้เข้ามามีบทบาทในการเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ชุมชน และการส่งเสริมเพื่อยกระดับวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรด้วยนาโนเทคโนโลยี มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ทักษะการสกัดการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตลอดจนการนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลา

ติดต่อสอบถาม:

ดร.ประเดิม วาณิชชานันท์ (นักวิจัย)

นายปรัชญา สลีหล้า (ผู้ประสานโครงการฯ/ทีมวิจัย)

ทีมวิจัยนวัตกรรมโรงงานผลิตพืชสมุนไพร (APFT)

กลุ่มวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพพืชและการจัดการแบบบูรณาการ (ACBG)

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งชาติ (BIOTEC)

โทรศัพท์: ๐ ๒๕๖๔ ๖๗๐๐ ต่อ ๓๙๗๙

อีเมล: praderm@biotec.or.th

saleelars@yahoo.co.th